

Pieronymus Kosch

Színek, fények, évek címmel rendezett kiállításunk az egri Templom Galériában

„Csíziós Nagy FestésFestészet Nap

Tisztelt Közönség!

Kedves Barátaim és Barátnőim (ja, bocs, ez egy kicsit erős)

Hölgyeim és Uraim, egyszerűen Szépségeim!

Hiszen mi, alkotók és optimális esetben Önök, mint élvezői ténykedésünknek, együtt hajszoljuk a Szépséget, a boldogság kék madarát az esztétika lidércfényekkel lápos mocsaraiban. Valóban, mi így hárman a három tenor... helyett a három Senior, igyekezünk a zsombékok közelében maradni. Nem ugrunk fejest a performans vagy a cirkuszművészet egyéb bizonytalan billegésű szaltóiban.

Hagyományosan artikulálunk, amennyiben még megbocsátható a vászon és ecset ebben a virtuális káoszban, ahol már nem is művész az, aki nem kutyaszarból építkezik 3D-s, horrorisztikusnak ható hologramokkal. No, de nem tisztem saját munkáinkat elemezni, hiszen ezt már ragyogóan elvégezte cikkében Szakolczay Lajos, másrészt nem lenne ildomos, hisz elfogult valék barátaimmal.

Inkább emlékeznék „a Repülés boldogságára“ Latinovits szavaival élve, az ifjúkorra, amikor még szabadon csapongtunk holmi festékkupacok és leányhalmok körül, de hát ez már nagyon-nagyon régen volt, vagy fél évszázada, még kimondani is aggasztó, hogy az apám hegesztő.

Hogyan is lettünk mi csikászokká? Merthogy ez volt a közismert álnevünk.

Egyszer vót hó nem vót, vagy három szegénylegények elmentek halat fognyi. Az egyik vót a Halfogó, a másik Halevő a harmadik meg Halcsapó. A Halfogó nekiállt pecáznyni, a Halevőnek már folyt a nyála, de Halcsapó nem hagyta az egészet kifejlődni. Mert igencsak csapkodta a vizet erősen egy bottal. „Nehogymár halat öljlél Te gyilkos” – mondá, és kihallatszott a környezetért való bugyborékozás a lelkiből. „Kissé gyagyás vagyol Te – mondá Halfogó –, hagyd abba a csapkodást, mert éhen döglünk”. A Halevő nem tudott közbe szólanyi, mert folyt a nyála. Ezen disputa zajlódott estvélig, és maradánk éhkoppra. „Te, te szerencsétlen antipecás GreenPeacePacák” dühöngött a Halfogó. „Te meg nem is vagy horgász, hisz nem fogtál semmit, csak Csikász” – szóla copyrightszerűen Halcsapó. Halevő megint nem szólhatott, mert a későbbi tepsis márna előemlékére csak nyelt nagyokat. Hát így lettünk Pista után, Imrének köszönhetően később mindhárman Csikászok, a három Csikászok.

A projektet később többször megismételtük, és ha Imre nem volt a közelben, még jókat is ettünk. Olyan tejfölös, törpeharcsás tepsis cupp-cuppot.

Lássuk, Pistám, hogy is volt csak a mi barátságunk?

A történet még akkó kezdődött, amikor Noé bevitte vót a halat és a gombát a bárkába, vagyis anno 1963-ban. Talán elébb vótunk haverok, mint Imrével, hájszen a Kollégiumban már első estétől ágyazások, kajálások, fürdészek történtek vala. In memoriam Collegium... After fél évszázad. A kissé használt alsógatyák egymás fejére húzása Aknayval, a szekrény tetejéről indított tigrisbukfenced Balogh Misi leterítésére, a lánykollégium társalgójában elkövetett belső díszítő pannó rajzolása körbe a falakra ketten Dienes Gabival, és végtelen focimeccsek az udvaron: Juszuf, Pöhöly, Kis Laci, Bede Pityus. Vagy eszembe jut a Kollégium névavatásán mondott első nyilvános beszédem, amikor ott állt mellettünk a névadó Dési Huber István özvegye. Most pedig itt áll közöttünk szeretett rajztanárunk és osztályfőnökünk, Szalai Zoltán (a „Kockától az Aktig” szerzője) özvegye, akit ezúttal szeretettel köszöntünk.

Lakva ismertük meg egymást... Jóllakva. A reggeli kakaók és boldog rohanásunk a Gellért-hegyről lefelé a Török Pálba, útközben gesztenyecsaták. Te helyből grafikus lettél, én meg Imrével díszítő templomfestő. Valószínű irigyeltelek, mert Te voltál „A Pistike”, akit mindenki szeretett. Ekkor írtam hozzád első ópuszomat, amivel beléptem a még élő fűzfapoéták Pantheonjába. „A Pistika haja rőt,... Szereti a buttenbrót...ot” Már akkor is vicces vótál, vicces, így mondják manapság. Mindegy, hogy valaki tényleg szellemesen ripoosztozik, mint Te, vagy egyszerűen odatojik a sarokba mint celeb performanszer. Vicces... a mai fiataloknak ez az egyetlen árva jelzője maradt arra, amit mi még régen úgy ragoztunk, hogy: jópofa, poéngyáros, humorzsák, fura pofa, góbé, kópé, lökött, csavart agyú, mókamester, tütüs, zakkant, röhejes, groteszk, zizis stb. ... Hová fejlődik nyelvünk? Füstölt marhanyelvvé?

Az évek során Néked köszönhetjük, hogy többször kiállíthatunk, itt Egerben. Először a Minaret tövében, másodjára az Érseki palotában, harmadjára most, itt ebben a gyönyörű templomban. Véled jártunk gombászni, pecázni, vörösborászni és mindent elkövetni itt a környéken, amit nem tiltott tételesen a törvény. Együtt szaladgáltunk a Debreceni Műhely Alkotó Közösségébe, az Alapba, a Szövetségbe és számtalan kiállításra. Együtt alapítottuk a Grafipax Csoportot, közös grafikát alkottunk Vásárosnaményba: te a jobb, én a bal felét. Kiszaladtunk Bécsbe Turnert csodálni és beszaladtam a téli patakba, mert beakadt a zsinórod. Alkottunk együtt és külön, mert ez a folyamat összetett probléma, és most magamat plagizálom:

„A képzetem elképzesztően képletes, hiszen képépítés címén színek és képelemek az agyban képződő látens képesség segédelmével képes halhatatlan képződményeket létrehozni.” Mert minden az agyban dől el, ... és a lélekben. „Nem a lét határozza meg a tudatot, hanem a tudat a lét.” ... mondom én.

Hogyan festettük bé magunkat a művészettörténetben? (Ez még nem tutti, sajnos, de a barátságban biztosan.) Igaz-é, Imrém?

Határozottan emlékszem, hogy 63-ban, 64-ben, vagy 65-ben osztálybuli volt övelük (veletek, akik most itt álltok páran az osztályból, megtisztelve bennünket), de mi Imrével nem oda siettünk, hanem elcsaltál engem Békásmegyerre, mert ott laktál. Már tél vót, tökig érő hó, de mi elcsángáltunk fösteni. Azt, hogy hogyan kell olajjal fösteni, azt akkor és ott mutattad meg, mert te már akkor jártál egy Wrábel nevű ellenzéki lelkületű coloristához. Később aztán én mutattam meg neked krétapapíron a tusvisszaka-parást. Ez így ment... Pista meg tudta a rafinált grafikai technikákat, pl. a tuskimosást fehér temperával. Hát, így mutogattunk egymásnak. Ez vót a mi metaArt kommunikációnk. Közben Imrével elvégeztük a templomfestő szakot a Rajz gimiben, aminek később jó hasznát vettük, amikor együtt dolgoztunk évekig a Budapesti Színházak Központi Díszletfestő Műhelyében. Sok száz díszlet kivitelezése közben emlékszem, amit csak ketten festettünk: Babits „Jónás könyve” Sinkovitssal, és a „La Mancha lovagja” bemutatója az Operettben. De bizony, varázslatos volt a békásmegyeri templom egy-egy freskójának elkészítése is, éjszaka, harangzúgás közepette (a harangszóról mi gondolkodtunk). Az utókorra vár föltárásuk, hiszen a pap sejtelmes okokból lemeszeltette. Békapap volt vagy békepap volt, ez majd egyszer kiderül.

Ja, és mindhárman először Nagykőrösön alkottunk együtt 65-ben egy KISZ-tábor falain, amit én szerveztem. Volt ott freskó, sgraffito, plasztika, minden. A Szakolczay-cikk szépíti ugyan a dolgot, mert egy kőrösi templomot említ. Emlékszel, Imrém? Együtt vettünk egy hatalmas komondort, és egy még hatalmasabb telket. Szép volt, talán igaz sem volt. Aztán te szereztél nekem egy nyugati díszletfestői szerződést, amikor már kint dolgoztál. De engem már nem engedtek jó pénzt keresni (mint utólag kiderült, politikai hinterlandom és tevékenységeim miatt). Amikor hazajöttél, együtt újítottuk fel a Keleti pályaudvar éttermének oszlopait márványfestéssel, ami a mai napig látható. Te Szentendrén, én Szigetszentmiklóson vezettünk, vezetünk alkotóházat, művésztelepet. Hármunk közül Te közelítesz leginkább az absztrakcióhoz, de tudom, hogy minden élményed természeti formákból táplálkozik. Többször voltunk Erdélyben ifjúkorunkban festeni, gyűjteni.

Nem is olyan régen még együtt alkottunk Nagybányán, a művésztelepen, ahonnan kirándultunk Máramarosba, a legkeletibb régi magyar határra, és gyönyörű környezetben ettünk egy borzalmas, savanyú berbécselevest. Csak az utána Tőkés László püspökkel végig énekelt éjszaka vigasztalt meg, amikor leénekeltek a kommersz giccseket fúvó református kántort népdalainkkal az asztal alá.

Gyermekeink számát tekintve 4:4 az állás, az onokák vonatkozásában 6:4 re vezetsz, de még nincs vége a játszmának, tovább dolgozunk a projekten.

Az halloti, de még inkább az láttati beszéd!

Látyátok feleim szümtükkkel mik vogymuk, mi hárman, Csikászok... biza por és terpentín vogymuk. S mennyi melaszban teremtüvé Isten a mi oskolánkat, a Kisképzőt, hisz hozzáragadánk, adotta vala nekünk az paradicsom házoá. Az hatvanas évekből

való magoncoknak, hogy gyimilcsfává legyünk. És mondá nekünk: Muszáj teremjete! Csupán az tilott fa gyimilcsibül nincsen repeta. De mi engedénk Luciferkó kísértésének, és többször szakítánk. Ezért haraguvá Isten, és veté minket az munka világába, az mindennapos pokolnak martalékiul. Bizony itt vagyunk, ahogy láttátok szemekvel.

Imádkozzatok érettünk és kegyelmezzetek!... Mert itten vagynak gyarlóságaink e festett képeken. És mondjátok háromszor, hogy Isten bocsássa meg nekijük az ő tévelygésöket!

Kyrie eleison – Kyrie eleison – Kyrie eleison

Most pedig szeretnék egy 2014-ben írt versemet idézni, ami rólatok és a régi oskolánkról szól.

Levélféle osztálytársamhoz a régi rajzoskolámró'

Nem vagyunk már egykoron
 A Török Pál flaszteron
 Mikor épek nem csak szépek
 Voltunk mint a festett képek
 Forrt bennünk az ifjúság
 Mint tavaszi bomló ág
 Ifjú szüzek s friss csikók
 Első pofon s némi csók
 Záporozott mireánk
 S bizony félreállt a szánk
 Ami volt az bíz csoda
 Hogy nem kozmáltunk oda
 Mindből első lehetett
 Ami velünk megesett
 Barát, szakma, szerelem
 Kinek cél ...kinek meg verem
 Kinek frigy lett...kinek emlék
 Hátha még visszamehetnénk
 A múlt varázsszőnyegén
 Nemcsak mi, meg te, meg én
 Hanem osztály ..úgy egész
 Létszámilag tettekész
 Mi hatvanas ifjúság
 Mint virágzó május ág
 Emlékszel még mily csoda
 Volt a varázsoskola

Csiziótól falt poénok
Turhányótól félt szemöldök
Blasi aranypofikáim
Rózsineáni atomkáim
Zacsek titkos zajai
S apánk helyett Szalai
M.Kiss Pali diái
Koleszbulik piái
S a reggeli kakaó
Kollégium és Kató
Néni szűk morálja
Meg a gimi overálja
Ragasztók és vegyszerek
Akkor utált most szeret -
nénk ha lenne még
Az ifjúság és szép
Kezdet varázsfátyola
Viszalibbent épp oda
Hol voltunk egykor boldogok
Akár volt, vagy nem volt ok
Miénk volt az Alma Mater
Senki nem veheti már el
Hisz lelkünk filmjébe égett
A Camera Obscura végett
Nem járt hozzá objektív
Ezért minden szubjektív
Hála néked fátumunk
Megéltük s most itt vagyunk
Mint toporgó vén gebék
Aki kidőlt arra szép
Nyarakat álmodunk
Könnyezve káromkodunk
Titokban még készülünk
A felvételin ott ülünk
Mint izzadó titánok
Kis pöcsök und leányok
Serceg a szén...görcs szívünk
Alig jöttünk ...már megyünk
Érettségi ...Török Pál

Nem akarunk menni már
Az oskolánk kilökött
Úszunk idő és tér között
De hát minden kreatív
A lendület és az ív
Miből szóttünk kariert
Hogy bosszantsuk a havert
Meg a régi szeretőt
Ihatót és ehetőt
És ha erre húz a lábunk
Csak pislogunk s némán várunk
Hátha behív egy tanár
Kinek kezében megáll
A régi toll a szekunda
Dolgozatot írunk újra
S pislogunk mint képtelenre
Hogyan merültünk fehérbe
S meggömbültünk kopaszok
Kisdiákból vén fanok
Tudják már a képletet
S nem értik az életet
Nincsen már ki magyarázza
Csak az üres padot rázza
Harminchárom vén majom...
Az évnyitót akarom!!!
Mikor kezdődött a tét
A szakmai ébrenlét
Úristen de gyönyörű
Ez a furcsa dezsavű
Ott álltunk az udvaron
Saját filmünkhöz halom
Szűz statiszta. Istenem
Belé görcsölt vén szívem
Szinte most történt biza
Csekély félévszáza.

(Elhangzott 2015. október 9-én, az egri Templom Galériában a Színek, fények, évek címmel megrendezett kiállítás megnyitóján.)